

Συμφηφισμός (καταλογισμός) επιδομάτων, δώρων κλπ. με ανώτερες των νομίμων

(Βλ. και Μελέτη Γ. Λεβέντη ΔΕΝ 1995 σελ. 801. Πορίσματα Νομολογίας Χ. Γκούτου ΔΕΝ 1979 σελ. 715. Επίσης βλ. Μελέτη Χ. Γκούτου ΔΕΝ 2003 σελ. 225)

1. α) Όταν ο καταβαλλόμενος βάσει της ατομικής συμβάσεως εργασίας μισθός είναι **μεγαλύτερος** από το σύνολο των προβλεπομένων από την οικεία ΣΣΕ ή ΔΑ αποδοχών (άθροισμα βασικού μισθού και επιδομάτων), τότε **δεν** οφείλονται στο μισθωτό ιδιαιτέρως, επί πλέον του καταβαλλομένου μισθού του, και τα προβλεπόμενα από τη ΣΣΕ ή τη ΔΑ επιδόματα, αλλά τα επιδόματα αυτά **συμφηφίζονται** σ' αυτόν, εκτός αν έχει συμφωνηθεί με την ατομική ή την συλλογική σύμβαση ότι θα καταβάλλονται **επί πλέον** του συμφωνημένου μεγαλύτερου μισθού (ΑΠ 1934/08 - ΔΕΝ 2009 σελ. 629, ΑΠ 591/96 - ΔΕΝ 1998 σελ. 266, ΑΠ 642/87 - ΔΕΝ 1988 σελ. 407, ΑΠ 287/85 - ΔΕΝ 1986 σελ. 385 κλπ. Επίσης Εφ. Αθ. 9298/03 - ΔΕΝ 2005 σελ. 609). Καταλογίζονται στον υψηλότερο του νομίμου μισθό και δεν οφείλονται επί πλέον τα επιδόματα. Η ευνοϊκότερη ρύθμιση (ατομική) αποκλείει την εφαρμογή των άλλων ρυθμίσεων (ΣΣΕ κλπ.). Για την εξεύρεση του νομίμου μισθού (προς σύγκρισιν με τις ανώτερες των νομίμων αποδοχές) δεν αφαιρούνται οι κρατήσεις (ΑΠ 1215/03 - ΔΕΝ 2004 σ. 381). Βλ. και Εφ. Θεσ/νίκης 2199/00 - ΔΕΝ 2002 σ. 1206.

Η δυνατότης συμφηφισμού αποτελεί τον κανόνα, ενώ **απαιτείται συμφωνία για το αντίθετο** (ΑΠ 591/96 - ΔΕΝ 1998 σελ. 266).

Η διάταξη που περιλαμβάνεται σε ΣΣΕ ή ΔΑ ότι «*τυχόν ανώτεροι των υπό της παρούσης καθοριζομένων καταβαλλόμενοι αποδοχαί δεν μειούνται δια της παρούσης*» έχει την έννοια της συγκρίσεως μεταξύ του συνόλου των καταβαλλομένων αποδοχών και του συνόλου των προβλεπομένων από τις ΣΣΕ ή ΔΑ αποδοχών, για τον σχηματισμό της κρίσεως ότι οι καταβαλλόμενες αποδοχές υπερβαίνουν τις νόμιμες. (ΑΠ 322/93 - ΔΕΝ 1998 σελ. 265, ΑΠ 642/87 - ΔΕΝ 1988 σελ. 407).

- Άκυρος ο όρος της ΣΣΕ ή ΔΑ περί απαγορεύσεως ολικώς ή μερικώς του συμφηφισμού. (Εφ. Αθ. 5884/07 - ΔΕΝ 2007 σελ. 1353).

- Δεν είναι επιτρεπτή η απαγόρευση με νόμο, ΥΑ κλπ. (Εφ. Αθ. 6091/01 - ΔΕΝ 2003 σελ. 600).

Ο ανωτέρω κανών του «συμφηφισμού» (ορθότερα «καταλογισμού») έχει εφαρμογή και για επιδόματα, που θεσπίστηκαν με ΣΣΕ ή ΔΑ **μετά** από την κατάρτιση της ατομικής συμβάσεως βάσει της οποίας καταβάλλονται οι υψηλότερες των νομίμων αποδοχές, εκτός αν η νεώτερη ρύθμιση προβλέπη το αντίθετο (ΑΠ 1934/08 - ΔΕΝ 2009 σελ. 629, ΑΠ 943/88 - ΔΕΝ 1989 σελ. 1183, ΑΠ 287/85 - ΔΕΝ 1986 σελ. 385, ΑΠ 1704/84 - ΔΕΝ 1984 σελ. 997, ΑΠ 1458/84 - ΔΕΝ 1985 σελ. 770, Εφ. Αθ. 2139/96 - ΔΕΝ 1998 σελ. 268, βλ. και Αλλ. ΔΕΝ 2004 σελ. 544).

Κατ' αντίθεσιν προς τον κανόνα που έχει «θεσπίσει» η νομολογία (αμέσως ανωτέρω) η ΑΠ 879/09 (ΔΕΝ 2009 σελ. 1129) εδέχθη ότι τα πάσης φύσεως επιδόματα συμφηφίζονται με τις ανώτερες καταβαλλόμενες αποδοχές εφ' όσον έχει συνομολογηθεί ότι τα επιδόματα αυτά (τόσο τα ήδη προβλεπόμενα, όσο και τα μελλοντικά) εμπεριέχονται.

β) Ο κανόνας του συμφηφισμού -παρά την υπό της ΔΑ 10/76 απαγόρευση του συμφηφισμού- έχει εφαρμογή και για το **επίδομα γάμου** (για το επίδομα αυτό βλ. ΔΕΝ 2013, τεύχος 1630 σελ. 1002). Δεν υπάρχει επίδομα γάμου στα νομοθετημένα κατώτατα όρια (Ν. 4093/12) που ισχύουν και δεσμεύουν ως προς τους μισθολογικούς όρους, τους πάντες από 12.11.2012 και εφεξής. Το επίδομα γάμου ρυθμίζεται ήδη με την ΕΓΣΣΕ 14.5.2013 (βλ. ΔΕΝ 2013, τεύχος 1626 σελ. 647 - βλ. και Σημ. Σελ. 649). Η απαγόρευση του συμφηφισμού αφορά κατά την νομολογία τον *μονομερή*, από τον εργοδότη συμφηφισμό και όχι και την συνομολόγηση συμφωνίας ότι στις υψηλότερες καταβαλλόμενες αποδοχές θα περιλαμβάνεται και το επίδομα γάμου. (ΑΠ 224/11 - ΔΕΝ 2011 σελ. 1049, ΑΠ 372/10 - ΔΕΝ 2010 σελ. 844, ΑΠ 879/09 - ΔΕΝ 2009 σελ. 1129, ΑΠ 1381/07 - ΔΕΝ 2007 σελ. 1335, ΑΠ 1458/84 - ΔΕΝ 1985 σελ. 770 - βλ. και Σημ. εις ΔΕΝ 1998 σελ. 174 - βλ. επίσης την Εφ. Αθ. 2139/96 - ΔΕΝ 1998 σελ. 268. Βλ. και Μελ. ΔΕΝ 2008 σελ. 97, επί της Πολ. Πρωτ. Χαλκίδος 156/06 - ΔΕΝ 2008 σελ. 120, την οποία επεκύρωσε η ΑΠ 879/09 - ΔΕΝ 2009 σελ. 1129).

Άκυρη είναι πάντως η συμφωνία περί συμφηφισμού των επιδομάτων γάμου - τουριστικής εκπαίδευσης **σερβιτόρων** (υπολογιζομένων στο κατώτατο ημερομίσθιο) με τον ανώτερο του (πολλαπλασίου του) ημερομισθίου ανειδικεύτου εργάτου μισθό εκ **φιλοδωρημάτων**. (ΑΠ 118/97 - ΔΕΝ 1999 σελ. 360 - βλ. και υποσ. για το επίδομα τριετιών, υπολογιζόμενο επίσης στο γενικό κατώτατο ημερομίσθιο).

γ) Το επίδομα **επικινδύνου εργασίας** (ηλεκτροτεχνιτών) συμφηφίζεται με τις ανώτερες των νομίμων καταβαλλόμενες αποδοχές. (ΑΠ 642/87 - ΔΕΝ 1988 σελ. 407).

δ) Όσον αφορά το **επίδομα ανθυγιεινής εργασίας** έχουν γίνει δεκτά τα εξής:

- **Επιτρεπτός** ο συμφηφισμός με τις υψηλότερες των νομίμων καταβαλλόμενες αποδοχές έστω και αν η θεσπίσασα τούτο διάταξη απαγορεύη τον συμφηφισμό, διότι η απαγόρευση ισχύει μόνον για τούς κατά την θέσπισή της υπηρετούντας μισθωτούς. (ΑΠ 174/75 - ΔΕΝ 1975 σελ. 406).

- Επιτρεπτός ο συμφηφισμός του επιδόματος ανθυγιεινής εργασίας **λογιστών** - βοηθών με ανώτερες των νομίμων καταβαλλόμενες αποδοχές. (Εφ. Θεσ. 612/98 - ΔΕΝ 2000 σελ. 618).

- **Δεν χωρεί συμφηφισμός** του επιδόματος ανθυγιεινής εργασίας για τούς εργαζομένους συγκεκριμένης κατηγορίας όταν αυτό καθιερώθηκε **μετά** από την κατάρτιση της ατομικής συμβάσεως, βάσει της οποίας καταβάλλονται ανώτερες των νομίμων αποδοχές. Χωρεί, για όσους προσελήφθησαν μετά από την καθιέρωση του επιδόματος με την ΣΣΕ. (ΑΠ 47/88 - ΔΕΝ 1988 σελ. 582, ΑΠ 943/88 - ΔΕΝ 1989 σελ. 1183, ΑΠ 287/85 ΔΕΝ 1986 σελ. 385, ΑΠ 1704/84 - ΔΕΝ 1984 σελ. 997).

Το επίδομα ανθυγιεινής εργασίας δεν μπορεί να συμφηφισθεί με γενικές αυξήσεις κατά την σύναψη ΣΣΕ, ούτε με την οικονομική επιβάρυνση του εργοδότη μπορεί να συναρτηθεί. (ΣΕ 2441/83 - ΔΕΝ 1983 σελ. 917 και 267/84 - ΔΕΝ 1984 σελ. 529 - βλ. και σχετική Μελέτη **Χ. Καρατζά** ΔΕΝ 1995 σελ. 1290 (1292, 1293).

2. Σχετικά με την εφαρμογή του κανόνος του συμφηφισμού στις **επί μέρους περιπτώσεις**, η νομολογία έχει δεχθή τα εξής:

α) Το εκάστοτε χορηγούμενο ποσοστό της **ΑΤΑ συμφηφίζεται** με τις ανώτερες των νομίμων καταβαλλόμενες αποδοχές. (ΑΠ 1601/88 - ΔΕΝ 1989 σελ. 447, ΑΠ 345/89 - ΔΕΝ 1990 σελ. 67, ΑΠ 1046/89 - ΔΕΝ 1990 σελ. 965). (Για την ΑΤΑ και ΔΕΝ 2012 σελ. 1518).

β) Συμφηφίζεται και το επίδομα **παιδικού** και βρεφονηπιακού Σταθμού και το επίδομα **ισολογισμού**. (Εγγρ. 13466/2007 ΔΕΝ 2008 σελ. 144).

γ) Η **αξία** (αποτίμηση) **του κρέατος** που ώφειλε να χορηγή κατά την ΔΑ ο εργοδότης δεν συμφηφίζεται με τις καθοριζόμενες (ανώτερες των νομίμων) αποδοχές (Εφ. Αθ. 7214/91 - ΔΕΝ 1991 σελ. 1131).

δ) Οι **αποδοχές αδειάς** και το επίδομα αδειάς **δεν** συμφηφίζονται με τις ανώτερες των νομίμων καταβαλλόμενες αποδοχές, ούτε κατόπιν ρητής συμφωνίας (ΑΠ 1033/11 - ΔΕΝ 2011 σελ. 1648, Εφ. Θεσ/νίκης 2032/89 - ΔΕΝ 1990 σελ. 25, ΑΠ 1682/81 - ΔΕΝ 1983 σελ. 651, βλ. και τις Εφ. Αθ. 8662/96 και Εφ. Κρήτης 93/94 ΔΕΝ 1998 σελ. 269 και 270, βλ. και Μελ. ΔΕΝ 2007 σελ. 950 (957). Το αντίθετο είχε δεχθή η ΑΠ 440/78 (ΔΕΝ 1978 σελ. 1020) κατά την οποία είναι έγκυρη η συμφωνία ότι το επί πλέον καταβαλλόμενο κατά μήνα ποσόν μισθού θα καλύπτει τον μισθό χρονικού διαστήματος (αποδοχές αδειάς) ή το επίδομα αδειάς, αρκεί να καλύπτεται ο δια της ΣΣΕ ή ΔΑ καθοριζόμενος νόμιμος μισθός για όλο το σχολικό έτος (έκρινε επί διδακτικού προσ/κου ιδιωτικής σχολής). Κατά την ΑΠ 1352/09 - ΔΕΝ 2010 σελ. 449 είναι επιτρεπτή η συμφωνία περί συμφηφισμού, εφ' όσον προσδιορίζεται το τμήμα των επί πλέον αποδοχών που αντιστοιχεί στην αξίωση.

Κατά την ΑΠ 1401/11 - ΔΕΝ 2012 σ. 562 είναι έγκυρη η συμφωνία περί συμφηφισμού των αποδοχών και του επιδόματος αδειάς, εξαιρέσει των οικοδόμων.

Είναι όμως νόμιμη η συμφωνία περί συμφηφισμού της αποζημιώσεως αδειάς με το ανώτερο του νομίμου καταβαλλόμενο ημερομίσθιο (ΑΠ 227/91 - ΔΕΝ 1993 σελ. 583). (Σημειωτέον ότι από της καταργήσεως του «βασικού χρόνου», δεν υπάρχει πλέον αποζημίωση αδειάς, αλλά μόνον «άδεια» - βλ. και ΔΕΝ 2013 σελ. 509). Επιτρεπτός και ο συμφηφισμός των αποδοχών αδειάς (εν περιπτώσει μη χορηγήσεως αυτουσίας της αδειάς) με τον «κλειστό μισθό» ναυτικού. (ΑΠ 1700/98 - ΔΕΝ 1999 σελ. 851).

ε) Τα ποσά των **δώρων** (επιδομάτων εορτών) Χριστουγέννων και Πασχα **μπορούν να συμφηφισθούν** με τις ανώτερες των νομίμων καταβαλλόμενες αποδοχές **μόνον** κατόπιν συμφωνίας μεταξύ εργοδότη και μισθωτού. (ΑΠ 1352/09 - ΔΕΝ 2010 σελ. 449, ΑΠ 392/05 ΔΕΝ 2005 σελ. 1012, Εφ. Αθ. 7809/03 - ΔΕΝ 2005 σελ. 598, Εφ. Αθ. 436/2001 - ΔΕΝ 2002 σελ. 678, Εφ. Αθ. 2872/96 - ΔΕΝ 1998 σελ. 342, Εφ. Θεσ/νίκης 2032/89 - ΔΕΝ 1990 σελ. 25, Εφ. Πειραιώς 754/87 - ΔΕΝ 1987 σελ. 766, ΑΠ 1532/83 - ΔΕΝ 1984 σελ. 777, ΑΠ 1682/81 - ΔΕΝ 1983 σελ. 651, βλ. και Εφ. Αθ. 8662/96 - ΔΕΝ 1998 σελ. 269).

Η διάταξη του άρθρου 8 Ν. 4321/63, όπως αντικατεστάθη με το άρθρο 7 Ν. 4469/65, σχετική με την ακυρότητα πάσης συμφωνίας περί καταβολής ή προκαταβολής προ του καθοριζόμενου χρόνου και περί συμφηφισμού των δώρων και των αποδοχών και του επιδόματος αδειας (Ασφ. Θεμ. ΔΕΝ 1999 σελ. 1626), κατά την νομολογία του Αρείου Πάγου (ΑΠ 452/71 Ολ. - ΔΕΝ 1971 σελ. 643, ΑΠ 392/05 - ΔΕΝ 2005 σελ. 1012) ισχύει **μόνον** για τούς οικοδόμους. (Ασφ. Θεμ. ΔΕΝ 2000 σελ. 889).

στ) Οι οφειλόμενες **προσαυξήσεις** για εργασία κατά **νύκτα**, Κυριακές ή εορτές **μπορούν να συμφηφισθούν** με τις ανώτερες των νομίμων καταβαλλόμενες αποδοχές **μόνον** κατόπιν **ειδικής συμφωνίας** μεταξύ εργοδότη και μισθωτού, που είναι κατά πάντα έγκυρη. (ΑΠ 429/10, ΑΠ 809/10, ΑΠ 1322/10 - ΔΕΝ 2010 σελ. 1003, 1495, 1498, ΑΠ 220/07 - ΔΕΝ 2011 σελ. 211, ΑΠ 1221/05 - ΔΕΝ 2005 σελ. 1140, ΑΠ 930/90 - ΔΕΝ 1991 σελ. 692, Εφ. Αθ. 5941/04 - ΔΕΝ 2006 σελ. 466, Μον. Πρωτ. Θεσ/νίκης, 2665/87 - ΔΕΝ 1989 σελ. 373, ΑΠ 1461/80 - ΔΕΝ 1981 σελ. 58). Επιτρεπτός ο συμφηφισμός, εφ' όσον προσδιορίζεται το τμήμα των επί πλέον αποδοχών που αντιστοιχεί σε κάθε μία αξίωση. Απαγορεύεται **μόνον** ο μονομερής συμφηφισμός (ΑΠ 1352/09 - ΔΕΝ 2010 σελ. 449). Είναι επίσης έγκυρη η συμφωνία ότι οι αξιώσεις του μισθωτού για την απασχόλησή του κατά τις Κυριακές και για την στέρηση της **εβδομαδιαίας αναπαύσεως** συμφηφίζονται με τις υπέρτερες των νομίμων καταβαλλόμενες αποδοχές. (ΑΠ 825/84 - ΔΕΝ 1985 σελ. 376).

Εδώ σημειώνουμε ότι τον μονομερή (εκ μέρους του εργοδότη) συμφηφισμό αποκλείει η ΥΑ 25825/51 «περί προσαυξήσεων για εργασία Κυριακών κλπ.» (βλ. το κείμενό της εις ΔΕΝ 2002 σελ. 1453) που ορίζει ότι «η εξ 75% προσαυξήσεις των μισθών και ημερομισθίων **δεν συμφηφίζεται προς, τυχόν, καταβαλλόμενες ανωτέρας τούτων αποδοχάς...**».

Αντιθέτως η Φ. 27019/53 απόφαση «περί προσαυξήσεως λόγω νυκτερινής εργασίας» (βλ. ΔΕΝ 2002 σελ. 1454) επιτρέπει τον συμφηφισμό αφού ορίζει ότι οι μισθωτοί που απασχολούνται κατά τις νυκτερινές ώρες ως εκ της φύσεως της εργασίας των, δεν δικαιούνται της εξ 25% προσαυξήσεως εφ' όσον οι καταβαλλόμενες αποδοχές τους καλύπτουν το ποσοστό αυτό.

Ποία στοιχεία πρέπει να αναφέρονται για να κριθί αν καλύπτονται οι προσαυξήσεις Κυριακών κλπ. βλ. ΑΠ 1215/03 - ΔΕΝ 2004 σελ. 381.

ζ) Για τον **συμφηφισμό** (καταλογισμό) της **προσθέτου αμοιβής** που οφείλεται για την παροχή προσθέτου εργασίας, προς τις υψηλότερες των νομίμων καταβαλλόμενες αποδοχές απαιτείται **ειδική συμφωνία** μεταξύ εργοδότη και μισθωτού (Εφ. Αθηνών 2815/90 - ΔΕΝ 1990 σελ. 477).

η) Ο συμβατικός καταλογισμός (συμφηφισμός) της αμοιβής **υπερεργασίας** με τον υπέρτερο του νομίμου καταβαλλόμενο μισθό είναι επιτρεπτός. (ΑΠ 429/10, ΑΠ 1413/09 - ΔΕΝ 2010 σελ. 1003, 13, ΑΠ 220/07 - ΔΕΝ 2011 σελ. 211, ΑΠ 1534/04 - ΔΕΝ 2005 σελ. 452, ΑΠ 1129/07 - ΔΕΝ 2007 σελ. 897, ΑΠ 1204/90 - ΔΕΝ 1992 σελ. 551, ΑΠ 119/97 - ΔΕΝ 1998 σελ. 17).

Όπως είναι γνωστό, η υπερεργασία (απασχόληση πέρα των 40 ωρών και μέχρι 48 εβδομαδιαίως) ήταν (μέχρι 31-3-2001) καθ' όλα επιτρεπτή, αφού κατά το άρθρο 3 παράγρ. 2 της από 26-2-75 ΕΓΣΣΕ, «**απόκειται εις την κρίσιν του εργοδότη, του μισθωτού υποχρεωμένου εις την παροχήν της εργασίας αυτής**» (βλ. την από 26-2-75 ΕΓΣΣΕ εις ΔΕΝ 1975 σελ. 179 και τον Ν. 133/75 - ΔΕΝ 1975 σελ. 894 με τον οποίο η ΕΓΣΣΕ αυτή εθεωρήθη έγκυρος καθ' όλες της τις διατάξεις).

Η ειδική συμφωνία, κατά πάντα έγκυρη, αφού δεν ισχύει εδώ η απαγόρευση του ΝΔ 4020/59 (βλ. κατωτ. υπό θ) μπορούσε να γίνη είτε κατά την σύναψη της συμβάσεως είτε μεταγενεστέρως, κατά την χορήγηση αυξήσεων των αποδοχών και αφορούσε δικαίωμα του εργοδότη να ζητήσει από το μισθωτό την απασχόλησή του καθ' υπερεργασίαν χωρίς ιδιαίτερα αμοιβή. Στην ΑΠ 1534/04 - ΔΕΝ 2005 σελ. 452 διευκρινίζεται ότι «δεν έχει αναλογική εφαρμογή η διάταξη αρθρ. 8 παρ. 4 ΝΔ 4020/59 περί ακυρότητος της συμφωνίας συμφηφισμού».

Τα ανωτέρω ισχύουν και από 1-10-2005, ενάρξεως ισχύος του Ν. 3385/05 με τον οποίο επανίσχυσε η υπερεργασία (μέχρι 48 ωρών επί 6ημερου και μέχρι 45, επί πενθημέρου). Ήδη ισχύει η ομοία ρύθμιση του Ν. 3863/10 άρθρο 74 - ΔΕΝ 2010 σελ. 897 επ., με την οποία μειώνονται τα ποσοστά προσαυξήσεων.

Από 1-4-01 είχε ισχύσει μέχρι 30-9-05 η **ιδιόρρυθμη υπερωρία**, δηλαδή η, επιτρεπτή και επαφιεμένη στην διακριτική ευχέρεια του εργοδότη, υποχρεωτική δε για τον μισθωτό εφ' όσον ζητηθή, απασχόληση πέρα των 40 και μέχρι 43 ωρών εβδομαδιαίως (αρθρ. 4 παράγρ. 2 του Ν. 2874/2000 - ΔΕΝ 2001 σελ. 122).

Και η αμοιβή για την ιδιόρρυθμη υπερωρία **μπορούσε**, όπως είχε γίνει δεκτό και για την υπερεργασία, **με ειδική συμφωνία να συμφηφισθή** με τις ανώτερες των νομίμων καταβαλλόμενες αποδοχές. (Εφ. Αθ. 3125/07 - ΔΕΝ 2008 σελ. 794 (και αντιθ. Μον. Πρωτ. Αθ. 208/06 - ΔΕΝ 2008 σελ. 795) Βλ. και Σημ. ΔΕΝ 2008 σελ. 795, 796).

θ) Οι αξιώσεις από **υπερωριακή** απασχόληση **δεν** συμφηφίζονται με τις ανώτερες των νομίμων καταβαλλόμενες αποδοχές, **ούτε κατόπιν συμφωνίας**. (ΑΠ 429/10 - ΔΕΝ 2010 σελ. 1003, ΑΠ 1413/09 - ΔΕΝ 2010 σελ. 13, ΑΠ 1215/03, 1520/03 - ΔΕΝ 2004 σελ. 381, 489, ΑΠ 805/06 - ΔΕΝ 2006 σελ. 1550, ΑΠ 1129/07 - ΔΕΝ 2007 σελ. 897, ΑΠ 767/87 - ΔΕΝ 1988 σελ. 297 - βλ. και Μελ. ΔΕΝ 2001 σελ. 401 (410).

Την απαγόρευση του συμφηφισμού θεσπίζει το άρθρο 8 παράγρ. 4 του ΝΔ 4020/59 σύμφωνα με το οποίο **«Πάσα συμφωνία καθ' ήν αι κατά τα ανωτέρω αμοιβάι και αποζημιώσεις (για νόμιμες και παράνομες υπερωρίες) καλύπτονται εν όλω ή εν μέρει υπό των καταβαλλομένων εις τούς μισθωτούς αποδοχών πέραν των δι' εκάστην κατηγορίαν ισχυόντων εκάστοτε ελαχίστων ορίων, είναι άκυρος»**.

Παντως είναι **έγκυρη η συμφωνία περί προκαταβολής** στον μισθωτό ωρισμένου επί πλέον του μισθού ποσού, έναντι παρασχεθησομένης συγκεκριμένης υπερωριακής εργασίας. Το ποσόν αυτό συμφηφίζεται με τις αξιώσεις του μισθωτού εκ της πραγματοποιηθείσης εργασίας αυτής. (ΑΠ 1112/11 - ΔΕΝ 2012 σελ. 253, ΑΠ 872/72 - ΔΕΝ 1973 σελ. 36, ΑΠ 147/71 - ΔΕΝ 1971 σελ. 291).

ι) Επιτρεπτή η συμφωνία περί καταλογισμού (συμφηφισμού) των απαιτήσεων από εργασία κατά την **6η ημέρα**, επί **πενθημέρου**, στις ανώτερες των νομίμων καταβαλλόμενες αποδοχές. (ΑΠ 1534/04 - ΔΕΝ 2005 σελ. 452, ΑΠ 1129/07 - ΔΕΝ 2007 σελ. 897, Εφ. Αθ. 5941/04 - ΔΕΝ 2006 σελ. 466).

ια) Είναι νόμιμη η συμφωνία μεταξύ εργοδότη και μισθωτού ότι ο εργοδότης θα καταβάλλη και τις βαρύνουσες το μισθωτό **ασφαλιστικές εισφορές** για κυρία και επικουρική ασφάλιση με δικαίωμα **συμφηφισμού** αυτών προς τυχόν απαιτήσεις του μισθωτού πέραν της αμοιβής του. (ΑΠ 868/88 - ΔΕΝ 1989 σελ. 293).

ιβ) Επιτρεπτός ο συμφηφισμός αχρεωστήτως **καταβληθέντων** στον μισθωτό, **εκ πλάνης**, με τις μηνιαίες αποδοχές του μισθωτού. (Εγγρ. Υπ. Εργασίας 2056/99 - ΔΕΝ 2000 σελ. 1392 και 1514/95 - ΔΕΝ 2007 σελ. 285)

ιγ) Οι **οικειοθελείς** παροχές που δεν αποτελούν αντάλλαγμα της εργασίας και είναι ελευθέρως ανακλητές δεν μπορούν να προταθούν σε συμφηφισμό (αρθρ. 440 ΑΚ) με απαιτήσεις του μισθωτού από αποδοχές του. (ΑΠ 225/87 - ΔΕΝ 1988 σελ. 232).

ιδ) Σύνομη η συμφωνία περί συμφηφισμού της αποζημιώσεως **εκτός έδρας** με υψηλότερες αποδοχές όταν έχη συμφωνηθή ότι έδρα αποτελεί οποιαδήποτε περιοχή της χώρας (Αλλ. ΔΕΝ 2008 σελ. 335). Κατά την Μον. Πρωτ. Θεσ. 6115/11 - ΔΕΝ 2012 σελ. 1125, είναι ανεπίτρεπτος ο συμφηφισμός της αποζημιώσεως εκτός έδρας με τυχόν μεγαλύτερες καταβαλλόμενες αποδοχές.

* * *

3. α) Δεν επιτρέπεται ο **συμφηφισμός** παρανόμων **υπερωριών** ωρισμένης ημέρας **με πραγματοποιηθείσες ολιγώτερες ώρες** εργασίας ή με μη πραγματοποιηθείσα εργασία άλλης εργάσιμης ημέρας της ίδιας εβδομάδος, ανεξαρτήτως υπερβάσεως ή μη του ανωτάτου ορίου εβδομαδιαίας εργασίας. (ΑΠ 658/09 - ΔΕΝ 2011 σελ. 212, ΑΠ 804/03 - ΔΕΝ 2003 σελ. 1387, ΑΠ 882/98 - ΔΕΝ 2000 σελ. 378, ΑΠ 1017/95 - ΔΕΝ 1995 σελ. 1364, ΑΠ 1190/91 - ΔΕΝ 1995 σελ. 120, ΑΠ 569/86 - ΔΕΝ 1986 σελ. 912 - βλ. και Εφ. Θεσ/νίκης 1038/93 - ΔΕΝ 1994 σελ. 289). Είναι επιτρεπτός ο συμφηφισμός ωρών υπερεργασίας της εβδομάδος, δηλαδή ο συμφηφισμός περισσοτέρων ωρών εργασίας κάποιων ημερών με τις λιγώτερες ώρες άλλων ημερών της ίδιας εβδομάδος, εφ' όσον το σύνολο δεν υπερβαίνει τις 48 ώρες. (ΑΠ 1190/91 - ΔΕΝ 1995 σελ. 120).

Σημειώνουμε ότι κατ' άρθρον 41 του Ν. 1892/90 (ΔΕΝ 1990 σελ. 876) όπως αντικαταστάθηκε με το άρθρο 3 του Ν. 2639/98 (ΔΕΝ 1998 σελ. 1174) και τροποποιήθηκε εν συνεχεία με το άρθρο 5 του Ν. 2874/2000 (ΔΕΝ 2001 σελ. 122), αντικαταστάθηκε με τον Ν. 3385/05 (ΔΕΝ 2005 σελ. 1119) και κατόπιν με τον Ν. 3846/10 (ΔΕΝ 2010 σελ. 606), και τελικώς με τον Ν. 3986/11, αρθρ. 42 (ΔΕΝ 2011 σελ. 1003 (1017)), είναι επιτρεπτή η **διευθέτηση** του χρόνου εργασίας (βλ. την διάταξη στον Ν. 2874/2000 καθώς και Μελ. ΔΕΝ 2001 σελ. 478, 481, Εγκ. 80015/2001 - ΔΕΝ 2001 σελ. 454 (457) και την Εισηγητική Έκθεση του Ν. 2874/2000 - ΔΕΝ 2001 σελ. 476. Επίσης βλ. Μελ. ΔΕΝ 2005 σελ. 1204 και ΔΕΝ 2011 σελ. 567).

β) Απαγορεύεται ο συμφηφισμός του μισθού (βλ. και την ΑΠ 785/13, ΔΕΝ 2013 σελ.1425). Όχι και της αποζημιώσεως απολύσεως (ΑΠ 942/10 - ΔΕΝ 2011 σελ. 657, ΑΠ 450/13 - ΔΕΝ 2013 σελ. 1354). Βλ. και Ειδ. Εργ. Ζητ. ΔΕΝ 2012 σελ. 980. Η απαίτηση απολυθέντος μισθωτού προς λήψιν της **αποζημιώσεως** μπορεί να συμφηφισθή με ανταπαίτηση του εργοδότη προς αποζημίωσιν για ζημία που του προξένησε ο μισθωτός εξ αμελείας. (ΑΠ 1362/90 - ΔΕΝ 1994 σελ. 80, ΑΠ 1457/88 - ΔΕΝ 1989 σελ. 791). Το ίδιο δέχεται και η Μον. Πρωτ. Αθ. 2216/10 - ΔΕΝ 2012 σελ. 112 που αφορά (εύλογη και ορθή) άρνηση υπαλλήλου να υπογράψη έγγραφο με το οποίο να αποδέχεται τον άνευ διακρίσεως συμφηφισμό ζημίας του εργοδότη με τον μισθό του.

Επίσης το ποσόν της **αποζημιώσεως** που δικαιούται ο μισθωτός συμφηφίζεται με το ποσόν του **δανείου** που του είχε χορηγήσει ο εργοδότης. (ΑΠ 495/87 - ΔΕΝ 1988 σελ. 235, βλ. και Μελ. ΔΕΝ 2009 σελ. 302/310).

Και η απαίτηση για την **μειωμένη αποζημίωση**, που οφείλεται στον απολυόμενο ή αποχωρούντα λόγω συνταξιοδοτήσεως μπορεί να συμφηφισθή με την απαίτηση του εργοδότη κατά του μισθωτού από το διαχειριστικό έλλειμμα που εδημιούργησε ο τελευταίος εξ αμελείας του. (ΑΠ 1740/84 - ΔΕΝ 1985 σελ. 892).

Για την δυνατότητα συμφηφισμού του **μισθού προς ανταπαίτησιν** του εργοδότη βλ. ΑΠ 785/13 - ΔΕΝ 2013 σελ. 1425, ΑΠ 1052/04 - ΔΕΝ 2005 σελ. 442, Εφ. Θεσ. 3953/90 - ΔΕΝ 1991 σελ. 768, Ειρην. Νικαίας 139/06 - ΔΕΝ 2007 σελ. 1037, και Μελ. εις ΔΕΝ 1994 σελ. 561, ΔΕΝ 2003 σελ. 225 επ. και 2005 σελ. 266. Δεν απαγορεύεται ο συμφηφισμός του μισθού προς ανταπαίτησιν του εργοδότη λόγω ζημίας που προέκλεσε ο εργαζόμενος εκ δόλου. (ΑΠ 1007/03 - ΔΕΝ 2004 σελ. 379, Εφ. Θεσ. 3953/90 - ΔΕΝ 1991 σελ. 768). - Δεν είναι απαραίτητο η δολία ενέργεια να συνιστά και ποινικό αδίκημα. Προϋποθέσεις προτάσεως συμφηφισμού σε κάθε στάση της δίκης. Και στην διαδικασία εργατικών διαφορών (ΑΠ 1007/03 - ΔΕΝ 2004 σελ. 379, ΑΠ 844/99 - ΔΕΝ 2000 σελ. 69).

Νόμιμος ο συμφηφισμός μη μισθολογικής ασφαλιστικής αποζημιώσεως που δικαιούται ο μισθωτός, με απαίτηση του εργοδότη από καταβολή μισθού αχρεωστήτως (ΑΠ 811/11 - ΔΕΝ 2012 σελ. 487).

γ) Η αξίωση του εργοδότη προς λήψιν **αποζημιώσεως από τον μισθωτό** που κατήγγειλε τη σύμβαση εργασίας χωρίς προειδοποίηση, **συμφηφίζεται** με την αξίωση του μισθωτού προς λήψιν **αποζημιώσεως αδείας** και επιδόματος αδείας. (ΑΠ 1234/88 - ΔΕΝ 1989 σελ. 536, Εφ. Θεσ/νίκης 2209/82 - ΔΕΝ 1983 σελ. 867 και Αλλ. ΔΕΝ 2001 σελ. 400). Μετά όμως από την κατάργηση του «βασικού χρόνου», πρόκειται για αποδοχές αδείας και δεν είναι επιτρεπτός ο συμφηφισμός. (Ειρηνοδ. Αθ. 822/06 - ΔΕΝ 2006 σελ. 1479, Αλλ. ΔΕΝ 2005 σελ. 174, βλ. και Αλλ. ΔΕΝ 2013 σελ. 509).

δ) Οι ημέρες αποχής του μισθωτού λόγω **μακροχρονίου ασθενείας** (υπέρβαση ορίων βραχείας ασθενείας) συμφηφίζονται με τις ημέρες αδείας (ΑΠ 337/90 - ΔΕΝ 1991 σελ. 219, Εφ. Θεσ/νίκης 3603/09 - ΔΕΝ 2000 σελ. 160 η οποία δέχεται και ότι όταν δεν οφείλεται άδεια, δεν οφείλονται και αποδοχές ούτε επίδομα αδείας).

Στο ίδιο είχε καταλήξει η παλαιότερη νομολογία του Αρείου Πάγου (ΑΠ 1056/88 - ΔΕΝ 1989 σελ. 533, ΑΠ 1088/87 - ΔΕΝ 1988 σελ. 649, ΑΠ 1139/74 Ολ. - ΔΕΝ 1975 σελ. 4).

Κατά την ΑΠ 27/04 Ολ. (ΔΕΝ 2004 σ. 1106 (και παλαιότερα με την Διοικ. Πρωτ. Θεσ. 769/ 97 - ΔΕΝ 1998 σελ. 352 και την Εφ. Αθ. 5373/96 - ΔΕΝ 1998 σελ. 353), διατηρείται το δικαίωμα λήψεως των αποδοχών και του επιδόματος αδείας, (καθώς και το δικαίωμα ασφαλίσεως στο ΙΚΑ για τις αντίστοιχες ημέρες). Βλ. και αντίθετες Σημ. στο ΔΕΝ 2008 σελ. 973 και ΔΕΝ 2012 σελ. Π114(Π134).

Την άποψη ότι διατηρείται το δικαίωμα λήψεως των αποδοχών και του επιδόματος αδείας στην περίπτωση απωλείας του δικαώματος αδείας δέχεται και το Υπ. Εργασίας (Εγγρ. 1054/81 - ΔΕΝ 1982 σελ. 116).

ε) Η αφαίρεση («συμφηφισμός») των **ημερών αδικαιολογήτου απουσίας** από τις ημέρες αδείας δεν συνιστά συμφηφισμό κατά την έννοια του αρθρ. 440 επ. ΑΚ. Αφαιρούνται και οι αποδοχές και το επίδομα αδείας (Εφ. Πατρών 870/96 - ΔΕΝ 1997 σελ. 451 - βλ. και ΔΕΝ 2002 σελ. 804, όπου παρατίθεται και η αντίθετη άποψη. Επίσης ΔΕΝ 2012, τ. 1615 σ. Π133).

στ) Δεν συμφηφίζονται με τις ημέρες αδείας οι ημέρες μη παροχής εργασίας λόγω **υπερημερίας** του εργοδότη (ΑΠ 1690/90 - ΔΕΝ 1991 σελ. 1121).

ζ) Στοιχεία για να μη είναι αόριστη η ένσταση συμφηφισμού (ΑΠ 793/05 - ΔΕΝ 2005 σελ. 1577) - Συμφηφισμός κέρδους και ζημίας (ΑΠ 1052/07 - ΔΕΝ 2008 σελ. 110).